

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026-2028

Kunnanhallitus 18.11.2024 § 212

Tausta

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kuntatalouden kehitys ja käyttötalous

Valtiovarainministeriön lokakuussa julkaiseman kuntatalousohjelman mukaan tänä vuonna BKT supistuu 0,2 % mutta kääntyy vuodesta 2025 hienoiseen nousuun. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Talouskasvu on kuitenkin vaimeaa sekä talousarviovuonna että suunnitelmavuosina. Työllisyys laskee vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien kysynnän kasvun ja työllisyystoimien ansiosta. Vuoteen 2026 mennessä 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,1 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 7,2 prosenttiin.

Julkisen talouden alijäämä on muodostunut syväksi heikon suhdanteen, nopean inflaation, korkomenojen kasvun sekä varautumismenojen kasvun takia. Alijäämä kuitenkin alkaa parantua hitaasti myöhemmin, kun talous toipuu ja sopeutustoimet alkavat vaikuttaa täysipainoisesti.

Kuntatalouden toimintamenojen kasvu jatkuu ennustevuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kunta-alan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025, ja siksi tarkemmat sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksiennuste vuodelle 2025 on 3,4 prosenttia ja vuosille 2026–2028 keskimäärin 3,1 prosenttia.

Toimintamenojen hintojen nousun lisäksi myös toimintamenojen volyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025, mikä aiheutuu TE-palvelu-uudistuksesta. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

Työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kuntien talouteen, ja siten kuntatalous on aiempaa herkempi suhdannevaihteluille. Kuntien tehtävät painottuvat kuitenkin uudistuksen jälkeenkin lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden palvelutarve on laskeva pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Oppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opetuksen järjestämisen kustannukset laskisivat samalla tahdilla. Lisäksi lasten määrään varhaiskasvatuksessa vaikuttaa myös työllisyyden kehitys sekä varhaiskasvatuksen osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina nousussa.

Kuntien verotulot kasvavat vuonna 2025 kohtalaisesti. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veroperustemuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Kevään 2024 kuntatalousohjelmaan verrattuna kuntatalouden lähivuosien kehitysnäkymät ovat heikentyneen koko maan tasolla ja kuntakokoryhmittäin. Kunnallisveron laskennallinen korotuspaine kasvaa tarkastelukauden loppua kohden mentäessä koko maan tasolla, mutta vuonna 2028 tilanne tasoittuu vuoden 2023 valtionosuuksien takaisinperinnän ja hallitusohjelman mukaisen peruspalvelujen valtionosuuden indeksijarrun poistuessa.

Kuntien valtionosuudet kasvavat vuonna 2025, sillä TE-palveluiden järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, joka rahoitetaan kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta laskennallista menolisäystä vastaavasti. Valtionosuuksien kasvu jää TE-uudistuksen lisärahoitusta pienemmäksi, sillä valtionosuuksiin tehdään samanaikaisesti vuosina 2025–2027 leikkauksia muun muassa sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien vuoksi. Valtionosuuksien kasvua hidastavat myös hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027 sekä asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset, erityisesti lapsi-ikäluokkien pieneneminen. Lisäksi verotulomenetysten korvausten vähennys pienentää valtionosuuksia vuonna 2025 tuntuvasti, tosin verotulot kasvavat vastaavasti.

Mäntsälän kunnan toimintaympäristö

Mäntsälässä ulkoiset toimintatulot laskevat ed. vuoden talousarvioon 2,7 prosenttia. Suurin selittävä tekijä on varhaiskasvatuksen maksutuottojen alentuminen edelleen sekä tukien ja avustusten merkittävä lasku. Hanketoiminnasta arvioidaan saatavan merkittävästi vähemmän tuloja ja työllistettyjen tuet putoavat merkittävästi, kun työllisyyden hoito siirtyy kuntien toteutettavaksi. Talousarviossa on varattu 0,5 milj. euroa myyntivoittoihin.

Ulkoiset toimintakulut kasvavat 3 prosenttia muutettuun talousarvioon. Merkittävin kasvu kohdistuu palvelun ostoihin, joissa on Järvenpään kaupungille isäntäkuntana maksettava osuus työllisyysalueen hoidosta. Sähkön ja kaasun kustannukset myös arvioidaan suuremmiksi, kun ne olivat vuoden 2024 talousarviossa perustuen vuoden 2024 toteutumiin.

Henkilöstökustannuksissa on kasvua 1,1 % vuoden 2024 muutettuun talousarvioon verrattuna. Toimintakate heikkenee vuoden 2024 muutettuun talousarvioon 3,9 prosenttia.

Mäntsälän kunnassa arvioidut verotulot vuodelle 2025 ovat 54,9 milj. euroa (kasvu 3,6 % vuoden 2024 tilinpäätösennusteeseen verrattuna). Veroprosentteihin ei tehty muutoksia vuoteen 2024 verrattuna.

Kunnanjohtajan talousarvioesityksessä Mäntsälän kunnan valtionosuudet ovat 14,8 milj. euroa (kasvu 3 % vuoden 2024 tilinpäätösennusteeseen verrattuna).

Kunnanjohtajan talousarvioesityksessä Mäntsälän kunnan toimintakate vuonna 2025 on -60,9 milj. euroa ja vuosikate 9,9 milj. euroa. Tilikauden ylijäämä on 0,5 milj. euroa.

Strategiset tavoitteet

Kunnanjohtajan talousarvioehdotukseen kunnan talousarviovuoden strategisten tavoitteiden mittareita on päivitetty vain hieman, jotta saadaan pidemmän aikavälin seuranta strategisten tavoitteiden toteutumiseksi.

Talousarvion suunnitelmavuodet perustuvat n. 0,2 %:n väestönkasvulle. Talousarviossa vuoden 2025 väestömääräksi arvioidaan 21 063 henkeä.

Investoinnit ja lainakanta

Bruttoinvestointien määrä on yhteensä 8,9 miljoonaa euroa, josta maanhankinta 1,2 milj. euroa, talonrakennus 1,1 miljoonaa euroa, kuntatekniikka 5,9 miljoonaa euroa, irtain 0,5 miljoonaa euroa. Keskeisinä kuntatekniikan investointihankkeina toteutetaan Riichenmäenraitin rakentaminen, Mt 140 keskisaarekkeen uusimisen 3-vaihe, Pyydyskorven alueen katuinfra rakentaminen ja kevyenliikenteen katusaneeraus Jokihuhdantielle.

Mäntsälän kunnan lainakanta talousarviossa 2025 on n. 82 milj. euroa. Lainakanta pienenee vuoden 2024 tilinpäätösennusteeseen verrattuna 1,1 milj. euroa, ollen vuoden 2025 lopussa 3886 euroa/ asukas. Konsernin lainakanta talousarviossa on 149 milj. euroa. Lainakanta pienenee vuoden 2024 tilinpäätösennusteesta n. 6 milj. eurolla ollen 7118 euroa/asukas.

Henkilöstömäärä

Kunnan henkilöstömäärä kunnanjohtajan talousarvioesityksessä on henkilötyövuosina 715,1 htv. Vuonna 2024 tilinpäätösennusteen mukainen henkilöstömäärä oli 737,9 htv. Henkilöstömäärä laskee kaikilla palvelualueilla.

Riskit talousarvioehdotuksessa

Talousarvio- ja suunnitelmavuosiin liittyy epävarmuutta erityisesti valtionosuusrahoituksen ja TE palvelu-uudistuksen tuomien muutosten johdosta sekä kunta-alan palkkasopimusten osalta. Talousarvio on laadittu hyvin tiukaksi palvelualueittain ja menonlisäykset käytännössä tarkoittaa automaattisesti tarpeita talousarviomuutoksille, koska sopeuttamisvaraa ei ole.

Konsernin yhtiöistä Mäntsälän Jäähalli Oy:n talousarvio 2025 vuodelle on

edelleen alijäämäinen ja kunta joutuu tukemaan yhtiötä myös talousarvio- ja suunnitelmavuosina. Nivos Oy:n osalta odotetaan pääomallainan koron tuloutusta täysimääräisenä sekä talousarviovuonna että taloussuunnitelmavuosina.

Kunnan johtoryhmä on päivittänyt vuoden 2024 riskiarviointia ja tarkastelun perusteella merkittävänä riskinä vuoden 2025 talousarvion ja tulevien vuosien talousarvion toteutumisessa nähdään tulorahoituksen riittävyys ja talouden tasapaino. Erityisesti valtionosuuksien tason pysyvä alentuminen nähtiin riskinä oppilasmääräennusteiden vuoksi. Käynnissä oleva valtionosuusuudistus ja sen vaikutukset tulevien vuosien valtionosuuksiin ovat myös vaikeasti arvioitavissa.

Taloudellisena ja toiminnallisena riskinä nähtiin myös TE-uudistus ja kunnan palveluaseman ja palvelukyvyn turvaaminen muutostilanteessa.

Käytettävissä olevien resurssien riittävyys ja resurssien jako ja palveluverkon ennakointi ja mitoitus on oltava suunnitelmallista ja pitkäjänteistä, jotta pystytään varautumaan tuleviin muutoksiin ja palvelujen saatavuuteen ja rahoitukseen.

Valmistelija	Talousjohtaja Samola Riitta, riitta.samola@mantsala.fi
Esittelijä	Kunnanjohtaja Laurila Hannu
Päätösehdotus	Kunnanhallitus aloittaa vuoden 2025 talousarvion ja 2026-2028 taloussuunnitelman käsittelyn.
Käsittely	Talousjohtaja Riitta Samolaa ja palvelualuejohtajia kuultiin asiantuntijoina pykälän yhteydessä.
Päätös	Talousarvion käsittelyä jatketaan kunnanhallituksen kokouksessa 25.11.2024.

Liite 1. Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026-2028

Kunnanhallitus 25.11.2024
349/02.01.00/2024

Valmistelija	Talousjohtaja Samola Riitta, riitta.samola@mantsala.fi
Esittelijä	Kunnanjohtaja Laurila Hannu
Päätösehdotus	Kunnanhallitus hyväksyy ja esittää edelleen kunnanvaltuustolle hyväksyttäväksi liitteenä olevan talousarvion vuodelle 2025 ja taloussuunnitelman vuosille 2026-2028. Kunnanhallitus oikeuttaa kunnanjohtajan ja talousyksikön tekemään tarvittaessa talousarvioasiakirjaan teknisiä muutoksia ennen valtuustokäsittelyä.
Päätös	

Liite 1. Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026-2028